

Informacja Zespołu Radców Prawnych Naczelnej Izby Lekarskiej
dotycząca obowiązku ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej
lekarzy i lekarzy dentystów
za szkody wyrządzone przez nich przy wykonywaniu czynności zawodowych

Od dnia 1 stycznia 2010 r. większość lekarzy i lekarzy dentystów została objęta obowiązkiem posiadania ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy wykonywaniu czynności zawodowych.

Obowiązek ten został wprowadzony art. 48a ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz. U. z 2008 r. Nr 136, poz. 857, z późn. zm.), dodany przez ustawę z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (Dz. U. Nr 219, poz. 1708), który stanowi:

„Art. 48a. 1. Lekarz wykonujący zawód na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:

- 1) w zakładzie opieki zdrowotnej,*
- 2) w ramach indywidualnej praktyki lekarskiej, indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarskiej lub grupowej praktyki lekarskiej*
- podlega obowiązkowi ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy wykonywaniu czynności zawodowych.
- 2. Przepis ust. 1 nie narusza przepisów art. 120 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy.*
- 3. Spełnienie obowiązku, o którym mowa w ust. 1, ustala się na podstawie polisy lub innego dokumentu ubezpieczenia, potwierdzającego zawarcie umowy tego ubezpieczenia, wystawionego przez zakład ubezpieczeń.*
- 4. Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy czynności zawodowych, których obowiązek ubezpieczenia wynika z przepisów o zakładach opieki zdrowotnej oraz przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.”.*

Obowiązek ten dotyczy więc **lekarzy i lekarzy dentystów, którzy wykonują zawód na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:**

- 1) w zakładzie opieki zdrowotnej na innej podstawie niż stosunek pracy**
lub
- 2) w ramach indywidualnej praktyki lekarskiej, indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarskiej lub grupowej praktyki lekarskiej.**

Zgodnie z interpretacją prezentowaną przez Ministerstwo Zdrowia i ustaleniami przyjętymi przez Zespół ds. Ubezpieczeń Naczelnej Rady Lekarskiej, **lekarze i lekarze**

dentyści wykonujący zawód wyłącznie w zakładzie opieki zdrowotnej w ramach stosunku pracy (np. na podstawie umowy o pracę) nie są objęci powyższym obowiązkiem. Za szkody wyrządzone pacjentom zakładu opieki zdrowotnej przez lekarzy i lekarzy dentyistów, zatrudnionych w tym zakładzie, przy wykonywaniu czynności zawodowych, odpowiada wyłącznie pracodawca, czyli dany zakład opieki zdrowotnej (art. 120 § 1 Kodeksu pracy). W takim przypadku, pracownik ponosi jedynie odpowiedzialność wobec pracodawcy, który naprawił szkodę, przy czym odpowiedzialność pracownika jest ograniczona do wysokości kwoty trzymiesięcznego wynagrodzenia przysługującego mu w dniu wyrządzenia szkody (art. 119 i 120 § 2 Kodeksu pracy). Należy jednak podkreślić, że takie ograniczenie odpowiedzialności wobec pracodawcy dotyczy tylko przypadków, gdy pracownik wyrządził szkodę nieumyślnie. W przypadku działania umyślnego (tj. gdy pracownik chce wyrządzić szkodę lub gdy przewiduje, że jego działanie może wyrządzić szkodę i na to się godzi) pracownik jest zobowiązany do naprawienia szkody w pełnej wysokości poniesionej przez pracodawcę (art. 122 Kodeksu pracy).

Spod tego obowiązku mają być także **wyłączeni lekarze i lekarze dentyści, którzy udzielają świadczeń zdrowotnych wyłącznie:**

1) **w ramach umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej zawartej z Narodowym Funduszem Zdrowia, czyli są świadczeniodawcami** w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, z późn. zm.) i w związku z tym na podstawie art. 136b tej ustawy podlegają obowiązkowi ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy udzielaniu świadczeń opieki zdrowotnej wykonywanych na podstawie tego kontraktu

lub

2) na podstawie **umowy o udzielenie zamówienia na świadczenia zdrowotne, zawartej z samodzielnym publicznym zakładem opieki zdrowotnej, ministrem lub centralnym organem administracji rządowej, wojewodą lub jednostką samorządu terytorialnego** i podlegają obowiązkowi ubezpieczenia odpowiedzialności za szkody wyrządzone przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych na podstawie tej umowy, zgodnie z art. 35 ust. 5 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 14, poz. 89, z późn. zm.).

Należy jednak podkreślić, że obowiązek ubezpieczenia określony w art. 48a ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentyisty, jak i oba wyżej wskazane obowiązkowe ubezpieczenia, są od siebie niezależne, nie wyłączają się wzajemnie, a zawarcie jednego (lub dwóch) z nich nie oznacza zrealizowania obowiązku posiadania pozostałych ubezpieczeń.

Tak więc lekarze i lekarze dentyści, którzy np. obok zatrudnienia w ramach stosunku pracy w zakładzie opieki zdrowotnej prowadzą także indywidualną praktykę lekarską podlegają obowiązkowi wskazanemu w art. 48a ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry (w związku z wykonywaniem zawodu w ramach indywidualnej praktyki lekarskiej) albo gdy w ramach prowadzonej indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarskiej udzielają świadczeń opieki zdrowotnej na podstawie umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia oraz udzielają świadczeń poza tym kontraktem podlegają obowiązkom, o którym mowa w art. 136b ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz w art. 48a ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry. Możliwa jest też sytuacja, w której lekarz lub lekarz dentyista podlega wszystkim trzem ww. obowiązkom ubezpieczenia.

Jeżeli chodzi o **czynności zawodowe lekarzy i lekarzy dentyistów, które powinny być objęte zakresem obowiązkowego ubezpieczenia, o którym mowa w art. 48a ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentyistry**, to należy wskazać, że przepisy ustawy nie precyzują jakich czynności zawodowych dotyczy ten obowiązek. Wyjątek stanowi art. 48a ust. 4 ww. ustawy, który wskazuje czynności wyłączone z zakresu przedmiotowego tego obowiązku.

W związku z tym dla określenia znaczenia pojęcia „czynności zawodowe lekarza i lekarza dentyistry” mają zastosowanie inne przepisy. Na czym polega wykonywanie zawodu lekarza i lekarza dentyistry określa art. 2 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentyistry.

- „Art. 2. 1 Wykonywanie zawodu lekarza polega na udzielaniu przez osobę posiadającą wymagane kwalifikacje, potwierdzone odpowiednimi dokumentami, świadczeń zdrowotnych, w szczególności: badaniu stanu zdrowia, rozpoznawaniu chorób i zapobieganiu im, leczeniu i rehabilitacji chorych, udzielaniu porad lekarskich, a także wydawaniu opinii i orzeczeń lekarskich.
2. Wykonywanie zawodu lekarza dentyistry polega na udzielaniu przez osobę posiadającą wymagane kwalifikacje, potwierdzone odpowiednimi dokumentami, świadczeń określonych w ust. 1, w zakresie chorób zębów, jamy ustnej, części twarzowej czaszki oraz okolic przyległych. (...)
 3. Za wykonywanie zawodu lekarza uważa się także prowadzenie przez lekarza prac badawczych w dziedzinie nauk medycznych lub promocji zdrowia, nauczanie zawodu lekarza lub zatrudnienie w podmiotach zobowiązanych do finansowania świadczeń opieki zdrowotnej ze środków publicznych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 210, poz. 2135, z późn. zm.) lub urzędach te podmioty obsługujących, w ramach którego wykonuje się czynności związane z przygotowaniem, organizowaniem lub nadzorem nad udzielaniem świadczeń opieki zdrowotnej.”

Czy jednak oznacza to, że wszystkie czynności zawodowe wykonywane przez lekarzy i lekarzy dentyistów i mieszczące się w art. 2 ustawy są (powinny być) objęte zakresem obowiązkowego ubezpieczenia, o którym mowa w art. 48a ustawy?

Jeżeliby przyjąć dla określenia znaczenia pojęcia „czynności zawodowe” wykładnię językową, to należałoby uznać, że przedmiotowe ubezpieczenie ma dotyczyć wszystkich czynności zawodowych wykonywanych przez lekarzy i lekarzy dentyistów zgodnie z art. 2 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentyisty. Powinno więc ono objąć również szkody wyrządzone przez lekarzy i lekarzy dentyistów przy wykonywaniu czynności zawodowych poza zakładem opieki zdrowotnej lub działalnością prowadzoną w ramach praktyki lekarskiej, a więc np. udzielania pomocy lekarskiej w przypadku wskazanym w art. 30 ustawy, jak również czynności wyrządzone nie tylko podczas udzielania świadczeń zdrowotnych, ale również np. przy prowadzeniu prac badawczych czy nauczaniu zawodu lekarza lub lekarza dentyisty.

Uwzględniając jednak cały art. 48a ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentyisty, którego treść wskazuje, że dotyczy on wyłącznie udzielania świadczeń zdrowotnych (ale już nie promocji zdrowia czy nauczaniu zawodu) oraz powołane wyżej interpretacje dotyczące kręgu lekarzy i lekarzy dentyistów objętych obowiązkiem ubezpieczenia, a także biorąc pod uwagę ogólne przepisy dotyczące ubezpieczeń obowiązkowych oraz cele jakim ma służyć ten rodzaj ubezpieczenia (przede wszystkim ochrona osób poszkodowanych na skutek działania ubezpieczonego), **zasadne wydaje się przyjęcie, że obowiązek ten dotyczy jedynie czynności wykonywanych w ramach działalności zawodowej lekarza lub lekarza dentyisty, tj. wykonywanych na podstawie umowy cywilnoprawnej w zakładzie opieki zdrowotnej lub w ramach prowadzonej indywidualnej praktyki lekarskiej, indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarskiej lub grupowej praktyki lekarskiej.**

Szczegółowy zakres obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy wykonywaniu czynności zawodowych określa **rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 26 kwietnia 2010 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej lekarzy i lekarzy dentyistów wykonujących zawód na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 78, poz. 515)**, które wejdzie w życie z dniem 12 czerwca 2010 r.

*Małgorzata Brzozowska
radca prawny
Zespół Radców Prawnych
Naczelnej Izby Lekarskiej*

Warszawa, dnia 28 maja 2010 r.